

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มะเร็งเต้านมเป็นโรคที่มีความรุนแรงสูง ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยและตายเป็นจำนวนมาก พบในอัตราค่อนข้างสูงและพบบ่อยเป็นอันดับสองรองจากมะเร็งปากมดลูกหรือพบประมาณร้อยละ 7.10 ของมะเร็งทั้งหมด (Brunner & Sudarth 1988 : 1128; สถาบันมะเร็งแห่งชาติ 2536 : 6) และอุบัติการณ์ของการเกิดโรคมะเร็งเต้านมมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นทุกปี

มะเร็งเต้านมสามารถรักษาได้ ถ้าหากได้รับการวินิจฉัยและรักษาตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งการตรวจพบมะเร็งก่อนที่มะเร็งจะแพร่กระจายจะทำให้ผู้ป่วยมีอายุยืนยาวขึ้น สำหรับหลักการรักษามะเร็งเต้านมที่ได้ผลดีและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมี 4 วิธี คือการผ่าตัด การใช้สารเคมีบำบัด การฉายแสง และการใช้ฮอร์โมนบำบัด (กริช โทธิสุวรรณ 2531 : 294)

ผู้ป่วยมะเร็งเต้านมเป็นผู้ป่วยที่มีความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจเพราะนอกจากผู้ป่วยจะต้องเผชิญกับความเจ็บปวดทางร่างกาย หวาดกลัว และวิตกกังวลจากโรคมะเร็งแล้วยังต้องพบกับความเจ็บปวดทางจิตใจด้วยเพราะจะต้องถูกตัดเต้านม อันเป็นการรักษาขั้นต้นที่มีความจำเป็นมากในผู้ป่วยเกือบทุกราย (Beckman and Johnson 1983 : 7) ซึ่งถือเป็นภาวะเครียดที่มีความรุนแรง สำหรับผู้ป่วยทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากเต้านมของผู้หญิงเป็นสิ่งที่มีความหมายและความสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวได้ว่าเต้านมเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นผู้หญิง เป็นพลังผลักดันทางเพศเพราะเต้านมถือเป็นอวัยวะหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้าม เป็นจุดตอบสนองและกระตุ้นอารมณ์ที่สำคัญของการมีเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ผลิตน้ำนมสำหรับเลี้ยงดูบุตร

การที่ผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งเต้านมเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดอย่างมาก เนื่องจากผู้ป่วยมักนึกถึงความตาย การสูญเสียการควบคุมตนเอง ความเจ็บปวด การสูญเสียการทำหน้าที่ การสูญเสียความภาคภูมิใจ การปฏิเสธการกลับเป็นซ้ำ การสูญเสียความเป็นหญิงและเสน่ห์ทางเพศ และการสูญเสียความมั่นคง (Lier 1984 : 1150) เมื่อเกิดความเครียดขึ้น ผู้ป่วยจึงมีความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านม เจมิสัน และคณะ (Jamisson, et al 1978 : 432-435) กล่าวว่าช่วงเวลาที่มีความเครียดที่สุดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมจะมีอยู่ 3 ระยะด้วยกัน คือ ภายหลังจากทราบการวินิจฉัย ภายหลังตัดเต้านมออก และเมื่อออกไปสู่ครอบครัวและสังคม

กระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ป่วยมะเร็งเต้านมเกิดสุขภาพที่ดีได้ คือ การส่งเสริมการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการในการเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนเอง และตระหนักในเรื่องของการสร้างสุขภาพที่ดีทั้งแก่ตนเองและครอบครัว มีความพร้อมในการปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพตลอดจนปกป้องสุขภาพจากการกระทำหรือปัจจัยที่เป็นอันตรายจากภายนอกร่างกาย ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการสื่อสาร (วาสนา จันทร์สว่าง, 2548) การสื่อสารที่สำคัญในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมควรจะเป็น การสื่อสารเพื่อสุขภาพ (Health Communication) ซึ่งเป็นกลวิธีในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนในประเด็นต่างๆด้านสุขภาพที่น่าห่วงใยและทำให้ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพอยู่ในความสนใจของสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เป็นการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่มีประโยชน์ และเพิ่มความรู้เกี่ยวกับแง่มุมจำเพาะต่างๆของสุขภาพ กระตุ้นให้ประชาชนหาข้อมูลเพิ่มเติมได้มากขึ้น

การเปิดรับข่าวสารในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับข่าวสาร ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อองค์ประกอบในเรื่องผู้รับสารที่สำคัญคือ กระบวนการเลือกสรร (Selection Process) ของผู้ป่วยมี 2 ลักษณะคือ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล

ดังนั้น ผู้ป่วยหญิงที่เป็นมะเร็งเต้านมจึงจัดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากโรคมะเร็งเต้านมเป็นโรคที่ต้องได้รับการดูแลรักษาเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีผู้ศึกษาว่า สาเหตุที่ผู้ป่วยละเลยต่อการปฏิบัติตัวและรักษาโรคที่เป็นเรื่องจริงเป็นผลจากการขาดข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติตน ซึ่งเมื่อผู้ป่วยเปิดรับข่าวสารหรือหาข้อมูลข่าวสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่เป็น การปฏิบัติตัวตามแผนการรักษาที่ถูกต้องทำให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและส่งผลดีต่ออาการของโรคได้ (Baekeland, F. and Lundwall) หรืออาจจะใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดประโยชน์และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เช่น การพูดคุยระบายความรู้สึกให้กับบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อนฝูง นิ่งสมาธิ ทำกิจกรรมต่างๆเพื่อลดความตึงเครียด พฤติกรรมต่างๆเหล่านี้ ทำให้ผู้ป่วยต่อสู้กับความเครียดได้ดี ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นผลดีต่อผู้ป่วย

การส่งเสริมสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการเปิดรับข่าวสารของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม น่าจะสามารถลดความเครียดที่เกิดขึ้นและทำให้ผู้ป่วยใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความเครียดและการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ตระหนักและเข้าใจว่าผู้ป่วยมะเร็งเต้านมมีการเปิดรับข่าวสารอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือด้านการให้ข้อมูลข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของผู้ป่วย และเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษา ความน่าเชื่อถือ ความเครียดและการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของสื่อกับความเครียดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษากับความเครียดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษากับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม

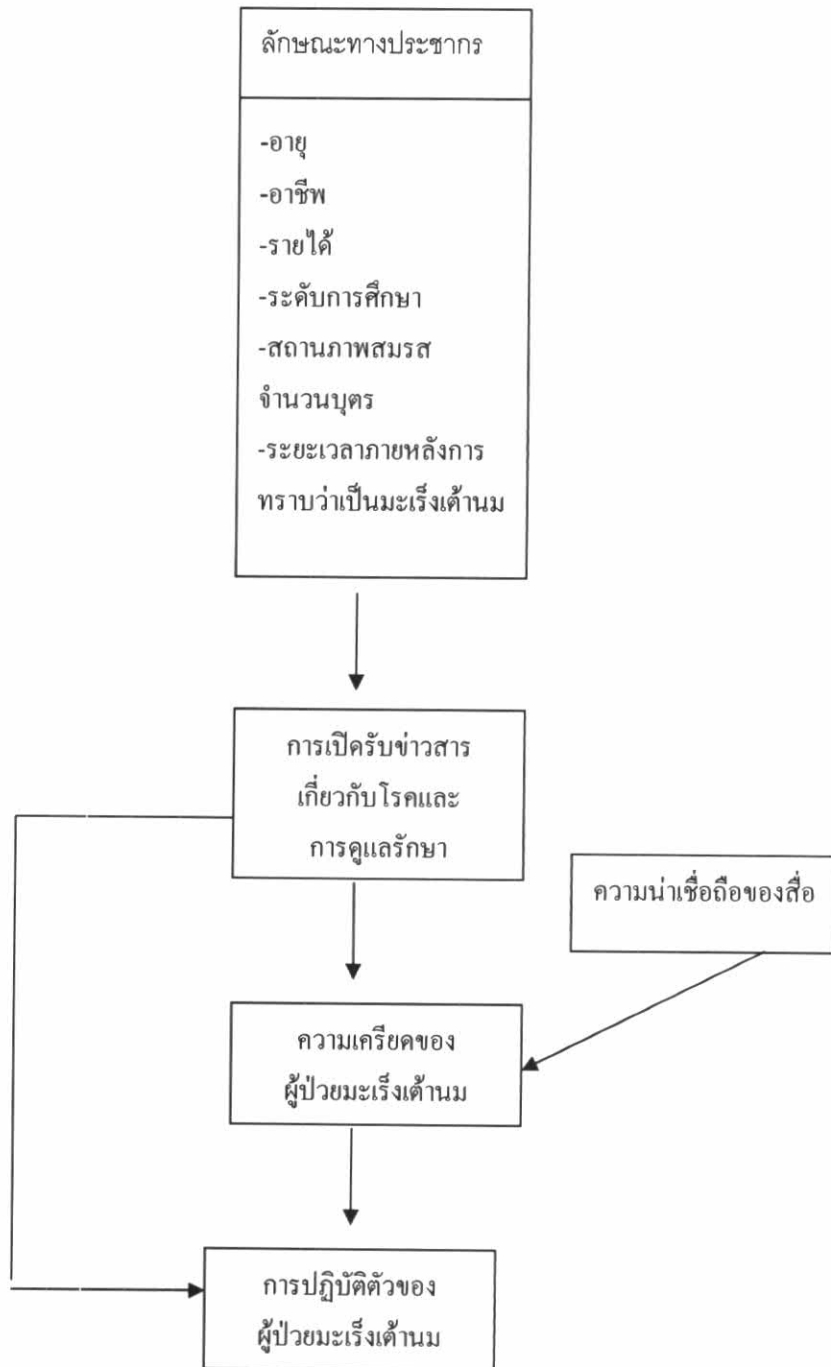
## ปัญหาคำถามวิจัย

1. ผู้ป่วยมะเร็งเต้านมมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษาอย่างไร ?
2. ความน่าเชื่อถือของสื่อในสายตาของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมเป็นอย่างไร ?
3. ผู้ป่วยมะเร็งเต้านมมีความเครียดหลังได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษาอย่างไร ?
4. ผู้ป่วยมะเร็งเต้านมมีการปฏิบัติตัวหลังได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษาอย่างไร ?
5. ผู้ป่วยมะเร็งเต้านมที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษาแตกต่างกันหรือไม่ ?
6. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความเครียดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมหรือไม่ ?
7. ความน่าเชื่อถือของสื่อมีความสัมพันธ์กับความเครียดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมหรือไม่ ?
8. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมหรือไม่ ?
9. ความเครียดมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมหรือไม่ ?

## สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ป่วยมะเร็งเต้านมที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันจะมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษาแตกต่างกัน
2. ความน่าเชื่อถือของสื่อมีความสัมพันธ์กับความเครียดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม
3. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษามีความสัมพันธ์กับความเครียดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม
4. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม
5. ความเครียดมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม

## กรอบแนวคิดในการวิจัย



## ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความเครียดและการปฏิบัติตัวของของผู้ป่วยหญิงในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคมะเร็งเต้านมทุกระยะ ซึ่งอยู่ระหว่างการรักษาในระยะเวลา 1 ปีแรก ที่มารับการรักษาที่หน่วยตรวจโรคผู้ป่วยนอกศัลยกรรมและคลินิกเคมีบำบัด/รังสีรักษาของสถาบันมะเร็งแห่งชาติ

## นิยามศัพท์

ผู้ป่วยมะเร็งเต้านม	หมายถึง	บุคคลเพศหญิงที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งเต้านม
การเปิดรับข่าวสาร	หมายถึง	ทกกระยะ ซึ่งอยู่ระหว่างการรักษาภายในระยะเวลา 1 ปี ความบ่อยครั้งในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็ง เต้านมและการดูแลรักษา จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อ เฉพาะกิจ
สื่อมวลชน	หมายถึง	วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร
สื่อบุคคล	หมายถึง	สามี บิดามารดา ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน แพทย์ และพยาบาล
สื่อเฉพาะกิจ	หมายถึง	โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว เอกสารของทางราชการที่ เกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมและการดูแลรักษา
ความเครียดของ ผู้ป่วยมะเร็งเต้านม	หมายถึง	ความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินสถานการณ์การ เจ็บป่วยเป็นโรคมะเร็งเต้านมว่าสูญเสียหรือเป็น อันตราย ต่อความมั่นคงปลอดภัยของชีวิตซึ่งทำให้เกิดความ ทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ
ลักษณะทางประชากร	หมายถึง	อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระยะเวลาภายหลังการทราบว่าเป็นมะเร็ง เต้านม
ความน่าเชื่อถือของสื่อ	หมายถึง	ความน่าเชื่อถือของการเป็นผู้ส่งสารประกอบด้วย บุคลิกของแหล่งข่าวสาร 3 ประการคือ 1.ความน่า ไว้วางใจ(Trustworthiness) เช่น ความปลอดภัยไว้ใจ ได้มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ 2. ความเชี่ยวชาญ (Expertness) เช่น มีความรู้ มีความชำนาญ 3. ความ ชัดเจน (Articulation) เช่น ไม่กำกวม เข้าใจได้ง่าย

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยเกิดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เพื่อการเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในการศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคและการดูแลรักษาจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ รวมทั้งเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์เห็นความสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมต่อไป
3. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางให้เกิดการศึกษาวิจัยในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อไป